Tilläggsyrkande
2024-06-10

SLK-2023-00895

Yrkande angående Redovisning av uppdrag gällande förändrad samverkan med externa aktörer från stadsdelsnämnder till facknämnder

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att utreda hur deras förankring med lokala organisationer kan utökas vid nybyggnationer och stadsutvecklingsprojekt.
2. I övrigt bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkandet
Den nyligen genomförda omorganisationen inom Göteborgs Stad, där stadsdelsnämnder ersattes av facknämnder med specifika verksamhetsansvar, har medfört betydande förändringar i hur staden samarbetar med externa aktörer. Tidigare hade stadsdelsnämnderna ett bredare ansvar för invånarna inom sina geografiska områden, vilket gjorde det enklare för lokala organisationer att samarbeta med kommunen i olika frågor, inklusive stadsutveckling och byggnation.

Den nya strukturen innebär att ansvaret nu är uppdelat mellan olika facknämnder, vilket har lett till att samarbetet med vissa lokala organisationer har blivit mer komplicerat. Speciellt de organisationer som arbetar med breda samhällsfrågor som integration, trygghet och folkhälsa har svårt att hitta rätt ingångar till staden. Denna fragmentering kan leda till att viktiga lokala perspektiv och insikter missas i planeringen och genomförandet av stadsutvecklingsprojekt.

Genom att utreda hur stadsbyggnadsnämnden kan utöka sin lokala förankring med dessa organisationer, kan vi säkerställa att deras värdefulla insikter och erfarenheter tas tillvara. Att involvera fler organisationer tidigt i processen har visat sig vara en framgångsfaktor för att minska antalet överklaganden och missnöjen med de projekt som staden genomför.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2024-05-20
Ärendenummer SLK-2023-00895

Handläggare
Britta Timan, Lena Risfelt
Telefon: 031-368 04 56, 031-368 03 61
E-post: britta.timan@stadshuset.goteborg.se, lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag gällande förändrad samverkan med externa aktörer från stadsdelsnämnder till facknämnder

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag 2023-11-08 § 779 till stadsledningskontoret att identifiera vilka verksamheter, insatser, stöd till och samarbeten med externa aktörer som har avvecklas eller är under avveckling sedan omorganisationen från stadsdelsnämnd till facknämnd, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret redovisar i ärendet kommunstyrelsens uppdrag 2023-11-08 § 779 att identifiera vilka verksamheter, insatser, stöd till och samarbeten med externa aktörer som har avvecklats eller är under avveckling sedan omorganisationen från stadsdelsnämnder till sex socialnämnder.

Som en konsekvens av omorganisationen förändrades samverkan med externa aktörer; av genomförda intervjuer framgår att samverkans utgångspunkt numera är nämndernas respektive verksamhetsansvar i stället för som tidigare stadsdelsnämndernas bredare befolkningsansvar. I huvudsak är det externa aktörer som har en målgrupp som är bredare än facknämndernas olika målgruppsansvar eller har en sakfråga/målgrupp som inte träffar någon av facknämndernas ansvar vars samverkan med staden försvårats efter stadens omorganisation.

Det finns en omfattande styrning inom området. Nämndernas ansvar för samverkan med externa aktörer beskrivs i respektive nämnds reglemente och därutöver finns ett flertal program, planer och riktlinjer som styr innehållet i samverkan. I utredningen framkommer att samordningen i staden i vissa delar är komplicerad, både utifrån dess storlek och dess komplexitet. Samtidigt finns behov av samordning och samverkan i många frågor. De omorganisationer som omfattat flera av de ansvariga nämnderna har påverkat deras möjlighet att delta i samordningen. Fokuset i den första fasen av omorganisationen har främst varit att tydliggöra ansvar och roller inom och mellan förvaltningarna. Dessutom beskriver flera förvaltningar den stora påverkan coronapandemin haft på verksamheten. Nämnderna har dock tagit initiativ till flera förbättringsarbeten för att förenkla och hålla samman stadens samverkan med de externa aktörerna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Uppdraget till stadsledningskontoret har inte omfattat att återkomma med några förslag på åtgärder utifrån den utredning som genomförts. Det finns därför inga förslag att kostnadsberäkna. Stadsledningskontoret har dock inom ramen för uppdraget försökt att följa hur fördelningen av medel till de externa aktörerna förändrats i samband med omorganisationen. Vid en översiktlig jämförelse av de summor som fördelats till idéburna organisationer, kan konstateras att någon större förändring av den totala summan av de fördelade medlen inte skett under de undersökta åren 2019-2023.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Genom att involvera civilsamhällets organisationer, företag och fastighetsägare kan kommunen skapa ett mer inkluderande samhälle där invånarna ges större möjlighet till delaktighet och engagemang. Externa aktörer kan erbjuda resurser och stöd som kompletterar kommunens tjänster, vilket kan öka tillgängligheten och kvaliteten på olika insatser och program. Genom samarbete kan staden också identifiera och adressera behov och utmaningar på ett mer effektivt sätt. Dessutom kan ett aktivt samarbete med externa aktörer främja gemenskap och sammanhållning i staden genom att skapa möjligheter för människor att träffas, utbyta erfarenheter och stödja varandra.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) beskriver i sin omvärldsanalys, ”Framtida utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2025”, vikten av kommunernas samverkan med externa aktörer såsom ideell sektor, föreningsliv och näringsliv. SKR framhåller till exempel att trenden är att näringslivet blir mer aktivt i samhällsbygget och att samverkan genom avtal med civilsamhället ökar.

Bilaga

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2023-11-08 § 779

Ärendet

I ärendet redovisas kommunstyrelsens uppdrag 2023-11-08 § 779 till stadsledningskontoret att identifiera vilka verksamheter, insatser, stöd till och samarbeten med externa aktörer som har avvecklats eller är under avveckling sedan omorganisationen från stadsdelsnämnder till facknämnder.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har, utifrån uppdraget, haft omorganisationen 2020/2021 som utgångspunkt för kartläggningen. I samband med denna omorganisation ersattes stadsdelsnämnderna med sex nya nämnder inom socialtjänstens verksamhetsområde. Den överflyttning av verksamhetsansvar som skett i samband med tidigare omorganisation 2018/2019, där stadsdelsnämndernas dåvarande ansvar för förskola och grundskola överfördes till förskolenämnden respektive grundskolenämnden ingår därför inte i denna utredning.

I begreppet externa aktörer inkluderas i utredningen civilsamhällets organisationer, lokala näringsidkare samt privata fastighets- och hyresvärdar. Samverkan med andra myndigheter har inte ingått i arbetet.

Det har, inom ramen för utredningen, inte varit möjligt att i detalj följa och förteckna vilka verksamheter, insatser och samarbeten med externa aktörer som har avvecklats eller är under avveckling som en följd av stadsdelarnas omorganisering. Däremot går det, att på en övergripande nivå beskriva hur samverkan med de externa aktörerna har förändrats. För att beskriva utvecklingen har stadsledningskontoret genomfört ett antal intervjuer med chefer och medarbetare i de sex socialförvaltningarna, idrotts- och föreningsförvaltningen samt förvaltningen för demokrati och medborgarservice. Resultatet av intervjuerna, tillsammans med kartläggningar och utredningar som genomförts av berörda förvaltningar samt utdrag ur stadens ekonomisystem har utgjort underlag i utredningen.

I de dialoger som genomförts har det konstaterats att omorganisationen både förenklat och försvårat samverkan med de externa aktörerna. Utifrån uppdragets inriktning redovisas dock i huvudsak endast den samverkan som försvårats som en konsekvens av omorganisationen.

Ny nämndorganisation 2021

Kommunfullmäktige beslutade 2019-11-21 § 17 och § 18 samt 2020-05-14 § 5 om en förändring av stadens nämndorganisation. Stadsdelsnämnderna och social resursnämnd skulle avvecklas vid årsskiftet 2020/2021 och ersättas av sex nya socialnämnder med ansvar för äldreomsorg och hemsjukvård, stöd till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg och övrig socialtjänst. Övergripande målbild för den nya nämndorganisationen var en mer likvärdig och effektiv välfärd.

Fördelningen av verksamhetsansvar

De nya nämnderna kom att benämnas nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnd Centrum, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost och socialnämnd Sydväst. De sex nya socialnämnderna övertog merparten av stadsdelsnämndernas och socialresursnämnds ansvar och verksamhet. De fyra regionala socialnämnderna fick ansvar för individ- och familjeomsorg, fritidsverksamhet och övrig socialtjänst i respektive stadsområde. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden fick ansvar

för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde äldre samt hälso- och sjukvård. Nämnden för funktionsstöd fick ansvaret för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde funktionsstöd.

En del av stadsdelsnämndernas tidigare verksamhet övergick också till vissa redan befintliga nämnder. Förskolenämnden och grundskolenämnden tog över ansvar för måltid, lokalvård och vaktmästeri. Grundskolenämnden övertog också ansvaret för kulturskolan. Miljö- och klimatnämnden gavs ansvar för tillståndsenheten. Ansvaret för stadsdelsbiblioteken överfördes till kulturnämnden. Nämnden för demokrati och medborgarservice tilldelades ansvar för arbetet med att stärka lokal demokrati och de medborgarkontor som fanns i stadsdelsnämnderna.

Från befolkningsansvar till ansvar för samverkan i vissa stadengemensamma frågor

De tidigare stadsdelsnämnderna hade inte enbart ett utpekat verksamhetsansvar utan också ett samlat befolkningsansvar för invånarna inom sitt geografiska område. Av stadsdelsnämndernas reglemente framgick att ”Stadsdelsnämnderna ska var och en inom sitt geografiska område tillhandahålla sina invånare de tjänster samt den hjälp och stöd som lagstiftaren och kommunfullmäktige bestämt. Stadsdelsnämnderna har det yttersta ansvaret för befolkningen i respektive stadsdel.”

I de utredningar som låg till grund för omorganisationen bedömdes att ett övergripande befolkningsansvar, inom en geografisk plats, inte var direkt överförbart till den nya facknämndsorganisationen. Ett antal stadenövergripande frågor identifierades dock vilka bedömdes utgöra merparten av innehållet i befolkningsansvaret. Dessa frågor var:

- Trygghetsarbete
- Krisstöd
- Sociala erfarenheter i samhällsplaneringen
- Folkhälsoarbete
- Samverkan med civilsamhället

Istället för ett utpekat befolkningsansvar gavs totalt 19[1] nämnder ansvar att, utifrån sitt respektive verksamhetsansvar, vara en aktiv part när det gäller insatser inom dessa kommungemensamma frågor. Nämnderna gavs också ett ansvar för att i sin respektive organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden.

Därutöver gavs de fyra regionala socialnämnderna (socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst) också ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom respektive stadsområde. Dessa nämnder har också ett särskilt utpekat ansvar för fält- och grannskapsarbetet.

Styrningen av stadens samverkan med externa aktörer

Det finns ett flertal program, planer och riktlinjer som på olika sätt är en del av styrningen av nämndernas samverkan med externa aktörer.

[1] Dessa nämnder är: exploateringsnämnden, förskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, nämnden för kretslopp och vatten, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, miljönämnden, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnd Centrum, socialnämnd Hisingen, socialnämnd Nordost, socialnämnd Sydväst, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället riktar sig till de nämnder inom Göteborgs Stad som fördelar bidrag till föreningar. Allmännyttiga, ideella föreningar, stiftelser, ekonomiska föreningar och arbetsintegrerade sociala företag/kooperativ och organisationer som erbjuder verksamhet för göteborgare har möjlighet att söka bidrag från staden. Syftet med riktlinjen är att säkerställa att bidragshanteringen bedrivs effektivt, rättssäkert och kännetecknas av transparens, likabehandling samt god styrning och kontroll. Samtliga nämnder som beviljar föreningsbidrag har utifrån riktlinjen beslutat om lokala anvisningar för sitt bidragsgivande. Ett arbete har påbörjats av idrotts- och föreningsnämnden för att se över och förtydliga riktlinjen för föreningsbidrag vilket beräknas kunna genomföras under 2024.

Därutöver finns ett flertal program och planer som genom olika strategier och fokusområden är vägledande för inriktningen och innehållet i stadens samverkan med de externa aktörerna. I sammanhanget kan bland annat stadens näringslivsstrategiska program, program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, stadens kulturprogram, plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor, Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020-2030 och plan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 nämnas. Inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet finns utöver stadens program en central överenskommelsen med polismyndigheten. Folkhälsoarbetet styrs av stadens folkhälsoprogram tillsammans med ett centralt respektive fyra stadsområdesspecifika lokala avtal med regionen. Inom stadsutveckling finns översiktsplan som styr utvecklingen på längre sikt samt detaljplaner som mer direkt reglerar stadsutvecklingen inom respektive område.

Staden har också slutit en överenskommelse med civilsamhällets organisationer som syftar till att stärka förutsättningar, dels för samverkan mellan staden och civilsamhällets organisationer, dels för enskilda göteborgare att medverka i den demokratiska processen och finna konkreta uttryck för sitt samhällsengagemang. Överenskommelsen innehåller övergripande principer och mål för samverkan, ett antal förhållningssätt samt särskilt utpekade områden. Stadsledningskontoret har fått i uppdrag att revidera och uppdatera överenskommelsen om samverkan med civilsamhället tillsammans med socialförvaltning Centrum som är samordningsansvarig för arbetet med överenskommelsen. Arbetet ska genomföras under 2024 och planeras redovisas till kommunstyrelsen under kvartal fyra.

Den stadenövergripande styrningen tar sig uttryck i olika samverkansformer med de externa aktörerna. Samverkan regleras exempelvis i beslut om föreningsbidrag, lokala överenskommelser, bland annat inom Business Improvement District (BID) och idéburna offentliga partnerskap (IOP). Samverkan med lokalt näringsliv och fastighetsägare återfinns till exempel i BID i Gamlestan, Järntorget/Långgatorna, Tynnered och Biskopsgården. Det finns också flera IOP som omfattar frivilligcentraler, aktiviteter riktade till specifika målgrupper och tillfälliga boendelösningar för EU-medborgare.

lakttagelser – från områdesansvar till målgruppsansvar

Som en konsekvens av omorganisationen förändrades också samverkan med externa aktörer; samverkans utgångspunkt är numer nämndernas respektive målgrupps- och verksamhetsansvar. De tidigare stadsdelsnämndernas samlade befolkningsansvar är, som ovan beskrivits, fördelad utifrån skrivningar i reglementena för 19 nämnder.

I dialogerna med berörda förvaltningar framkommer flera exempel på samverkan som förändrades i samband med nämndernas förändrade uppdrag, där prioriteringar utifrån grunduppdraget skett. Samverkan sker snarare ur ett målgruppsperspektiv än ett befolkningsperspektiv. För de externa aktörer som verkar mot en målgrupp som motsvarar det ansvar någon av nämnderna har, har samverkan förenklats och utökats. I dialogerna nämns bland annat arbetet med våld i nära relationer som exempel på områden där målgruppsinriktningen förenklat och fördjupat samverkan. Även i övrigt framhåller förvaltningarna att man i samband med omorganisationen i vissa delar kunnat effektivisera samverkan med civilsamhällets organisationer. Som ett exempel nämns det gemensamma arbete flera av förvaltningarna genomfört för att samordna ett antal IOP-avtal avseende föreningen Passalen. Föreningen riktar sig till barn och unga vuxna med funktionsvariation och hade tidigare ett flertal IOP-avtal med åtta av de tio stadsdelsnämnderna samt idrott- och föreningsnämnden. Dessa avtal fördes över till socialnämnderna i ny nämndorganisation. De fyra socialnämnderna och idrotts- och föreningsnämnden kunde tillsammans med föreningen, efter omorganisationen samordna och förenkla samverkan.

I dialogen med representanter för förvaltningen för funktionsstöd beskrivs att den verksamhet som bedrivs av externa aktörer i förhållande till förvaltningens målgrupp har förstärkts. Förvaltningen har i stor utsträckning fortsatt med aktuella IOP-avtal och de föreningsbidrag som riktas till målgruppen.

Inom andra områden har den nya organisationen till viss del försvårat samverkan. Det gäller främst organisationer vars verksamhet inte har en inriktning som direkt överensstämmer med stadens målgruppsindelning. Frågor som till exempel integration, trygghet, folkhälsa och mänskliga rättigheter spänner över flera nämnders uppdrag och det finns ingen given ingång till staden för de externa aktörerna utan måste hanteras inom ramen för en stadenintern samverkan. Det gäller också verksamheter, som visserligen kan ha en tydlig målgrupp men där denna inte träffar någon av facknämndernas ansvar. Nedan följer en beskrivning över verksamheter och områden som, i de dialoger som genomförts inom ramen för uppdraget, lyfts fram som svårare att ”passa in” utifrån den logik som följer av nämndernas nya ansvar.

Verksamheter med en målgrupp som inte träffar facknämndernas ansvar

I dialogerna beskrivs att verksamheter med en bred målgrupp eller med en målgrupp som till stor del utgörs av vuxna bedöms har svårare att hitta finansiering och samverkan. Detta kan till exempel röra frågor som suicidprevention och arbetsmarknadsinsatser men även folkhälsoarbetet lyfts fram som ett liknande område. Folkhälsoarbetet drivs främst ur ett befolkningsperspektiv, där de externa aktörernas insatser ofta är allmänt inriktade för att nå stora grupper i befolkningen. Även verksamheter som lokala mötesplatser och frivilligcentraler med en bred målgrupp har svårigheter att hitta rätt samverkanspart i staden. Dessa verksamheter har en inritning som berör flera nämnder men har samtidigt inte en inriktning som berör nämndernas primära målgrupper.

Som ett annat exempel beskriv i en av dialogerna hur samverkan med religiösa församlingar har påverkats av omorganisationen. Då församlingarna inte har en tydlig målgrupp är det svårare att hitta rätt samverkansyta och vissa av församlingarna saknar kontaktytor in i staden, kontaktvägar som de tidigare haft i stadsdelsnämnderna. I ett läge där nämnderna, utifrån sitt uppdrag, renodlar sin verksamhet får dessa typer av övergripande, mer generella verksamheter svårt att kvalificera sig för samverkan.

Av intervjuerna med socialförvaltningarna framgår också att organisationer som verkar lokalt i ett område och som driver en mötesplats, eller fungerar som ett nav både för boende i närområdet och för andra föreningar kan ha svårt att hitta finansiering för sin verksamhet. Dessa aktörer är ofta viktiga för det lokala arbetet med områdesutveckling och är en del i det lokala trygghetsarbetet. Verksamheterna har dock en målgrupp som riktar sig till flera av nämnderna. Ett exempel på detta förhållande är Frivilligcentralerna som är fristående mötesplatser som samordnar och förmedlar kontakter mellan människor, i syfte att främja sociala nätverk och ideellt engagemang. För att bevara den verksamhet som bedrivs inom ramen för dessa mötesplatser har en särskild samverkanslösning arbetats fram av berörda förvaltningar.

I dialogerna framkommer också, att aktörer vars verksamhet inte direkt träffar någon av facknämndernas verksamhetsansvar har fått det svårare att hitta samverkansytor med staden. Ett exempel på en liknande situation är när en organisation eller förening vill driva demokratiarbete lokalt i ett stadsområde. Det kan också handla om föreningar som arbetar lokalt med integrationsfrågor och språkstöd. I samtliga dialoger beskrivs hur verksamheter som på olika sätt befinner sig i mellanrummen, mellan nämndernas målgruppsansvar, har svårt att nå fram med en samverkan med staden.

Ett område som av de fyra socialförvaltningarna lyfts fram i dialogerna, där samverkan, trots att arbetet har en bred befolkningsinriktning, har utvecklats i positiv riktning är det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området. Området har fått tydligare fokus med lagstiftning, central styrning, samverkansöverenskommelse med polisen och ett stadengemensamt program. En tydlig styrning på alla nivåer gör att frågan om samverkan har kunnat fokuseras. Arbetet har blivit tydligare och socialnämndernas ansvar för samordning och de övriga nämndernas ansvar för att agera som en aktiv part har stärkts. I olika samverkansforum möts exempelvis socialförvaltningar, skolförvaltningar, bostadsbolag, polis samt lokalt närings- och föreningsliv. I dialogerna lyfts även den platssamverkan som finns inom ramen för de BID-inspirerade koncept som involverar lokalt näringsliv, fastighets/hyresvärdar, såväl privata som allmännyttiga, förvaltningar, bolag och polismyndigheten förstärkts utifrån riktade områdesansvar. Några platser i staden som omfattas av sådan samverkan är exempelvis Gamlestaden, Frölunda-Tynnered och Biskopsgården. Det finns även pågående trygghetssamarbete i liknande syfte som omfattar Järntorget och Långgatorna. Det finns även förstärkt samverkan som fortsätter inom Bergsjön 2031.

Demokratiarbete och samverkan genom råd

I dialogerna beskrivs också att arbetet med demokratifrågor har förändrats genom omorganisationen. Frågor som kommer från invånare och externa aktörer utan koppling till specifikt grunduppdrag har nu svårare att hitta fram till rätt nämnd eller styrelse än tidigare då stadsdelsnämnderna hade ett uttalat befolkningsansvar.

I flera av dialogerna beskrivs också de förändringar som följt av att nämnden för demokrati och medborgarservice i samband med omorganisationen 2020/2021 fick ansvar för lokala råd och dialoger utan tydlig koppling till brukargrupp eller ansvarsområde. Som exempel nämns de medborgarpaneler som överfördes till nämnden för demokrati och medborgarservice från stadsdelsnämnderna. Invånarna som deltar i panelerna vill exempelvis prata om skola, äldrefrågor, byggnation, trafikutbyggnad eller ungdomsfrågor och vill i dialogen möta de verksamheter som fattar beslut i dessa frågor. Demokrati och medborgarservice blir då, i större utsträckning än vad stadsdelsnämnderna

tidigare varit, en mellanstation, som vidarebefordrade frågorna till ansvarig nämnd eller styrelse. Stadsdelsnämnderna ansvarade, till skillnad från nämnden för demokrati och medborgarservice, för en relativt stor del av de verksamheter som dialogerna berört. Resultatet blir att dialogen inte sker direkt mellan berörda utan via ombud, via nämnden för demokrati och medborgarservice. Arbetssätten och ansvarsfördelningen har med tiden utvecklats och hittat tydligare former. Det finns dock ett fortsatt behov av vidare utvecklingsarbete.

De fyra regionala socialnämnderna har infört samhällsutvecklingsråd i syfte att nå en bred tvärsektoriell förankring och skapa förutsättningar för att ta tillvara erfarenheter från medborgare, förvaltningar, myndigheter och organisationer som har anknytning till nämndernas ansvarsområden. Råden ska utgöra ett stöd för strukturerade insatser i samhällsplaneringen, folkhälsoarbetet, demokratiarbetet, medborgardialog, hållbarhetsfrågor och i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Rådens arbete och dialog har ännu inte fått en struktur som är helt tydlig såväl internt som externt. Hur frågorna som lyfts i råden ska adresseras till andra nämnder och styrelser har inte heller helt funnit sin form.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen beskriver hur samverkan med stadens pensionärsråd har förändrats. Tidigare hade varje stadsdelsnämnd ett eget pensionärsråd där det lokala perspektivet var framträdande och påverkade frågorna i rådet. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden har sedan 2021 fyra råd, ett i respektive stadsområde där tjänstepersoner möter representanterna i råden. Dessutom finns ett förvaltningsövergripande råd som är ett forum för demokratiska möten mellan politik och civilsamhälle. Rådet bevakar frågor som påverkar vardagen för seniorer, så att den service som nämnden levererar utvecklas tillsammans med de som deltar. I dialogen framkommer att representanterna i rådet ibland upplever att de lokala frågorna inte behandlas i samma utsträckning som tidigare, vilket vissa representanter saknar. Ett utvecklingsarbete pågår för att hitta rätt form och innehåll i och mellan respektive råd.

Även nämnden för funktionsstöd har ett förvaltningscentralt råd för samverkan. Rådet för funktionsstödsfrågor är ett forum för demokratiska möten mellan politiker och intresseorganisationer inom funktionshinderområdet. Rådets uppdrag är att bidra till ökad kunskap om livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning och vara ett forum för att lyfta och driva frågor. Arbetsgrupper kopplade till rådet används för dialog och utbyte av information. Rådets arbete har utvärderats och vissa justeringar av arbetsformerna har genomförts. Rådet behandlar främst strategiska frågor men i dialogen med förvaltningen för funktionsstöd framkommer, på samma sätt som i dialogen med äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen, att det finns utmaningar med hur de lokala frågeställningarna kan förankras och hanteras av rådet.

Föreningsbidrag och annan finansiering

Åtta nämnder har i sitt reglemente att fördela föreningsbidrag. Det är socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, idrott- och föreningsnämnden, nämnden för funktionsstöd och kulturnämnden. Äldre, vård- och omsorgsnämnden är den nämnd som i sitt reglemente har möjlighet att fördela bidrag men som i dagsläget inte gör det. I dialogen med företrädare för äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen framgår dock att förvaltningen bedriver ett aktivt främjande arbete i förhållande till den äldre befolkningen inom ramen för den egna verksamheten.

Genom utdrag i stadens ekonomisystem gällande konton, belopp och mottagare av utbetalade belopp kan förändringar i samverkan med externa aktörer följas. Förändringarna kan ha flera potentiella förklaringar varför analysen behöver göras med försiktighet. Till exempel kan konstateras att vissa organisationer mottog medel under åren 2019-2020, men inte under åren 2021-2023. Vid en genomgång av hur mottagandet förändrats kan konstateras att organisationer som ordnar aktiviteter för den äldre befolkningen eller anordnar mötesplatser för en bredare målgrupp inte längre mottar medel i samma utsträckning efter omorganisationen som innan, även om den största förändringen skett åren innan omorganisationen. Det är oklart i vilken utsträckning förändringarna är en konsekvens av omorganisationen eller beror på andra faktorer såsom till exempel förändrade behov och särskilda pandemisatsningar. Vid en översiktlig jämförelse av de summor som fördelats till idéburna organisationer, kan konstateras att någon större förändring av den totala summan av de fördelade medlen inte skett under de undersökta åren 2019-2023.

Ekonomiskt stöd till civilsamhällets organisationer ges i olika former, främst genom föreningsbidrag, idéburet offentligt partnerskap (IOP) och statsbidrag. Bidragsgivandet styrs främst av att stadens förvaltningar har att pröva ansökan utifrån de principer som framgår i den stadengemensamma riktlinjen för föreningsbidrag. Varje bidraggivande nämnd har därefter antagit egna lokala anvisningar som påverkar vilka organisationer som kan söka bidrag och till vilken typ av verksamhet de kan få medel för. I dialogerna framkommer också, att en inte obetydlig del av samverkan med externa aktörer sker inom ramen för aktiviteter som finansieras genom stadsbidrag. Under pandemiåren ökade statsbidragen och staden tilldelades till exempel vissa riktade statsbidrag med fokus på barn och unga. I dialogen konstateras att, det utifrån dessa stadsbidrag varit möjligt att skapa fler samverkansavtal med civilsamhället.

Av de bidragsgivande nämnderna är det idrotts- och föreningsnämnden som har som ett av sina primära uppdrag att stödja föreningslivet. Övriga nämnders stöd är utformade utifrån nämnders grunduppdrag, där stödet till civilsamhället är mer ett medel för att uppnå nämndens ändamål. Detta återspeglas i vilka former av stöd som nämnderna använder sig av, vilka organisationstyper som kan få stöd och vad nämnden ger stöd till. Målet med bidragsgivningen är kopplat till respektive nämnds grunduppdrag.

Intern samordning

I den nya nämndorganisationen har som ovan beskrivits 19 av stadens nämnder ansvar för samverkan med civilsamhället. De fyra socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har ett lokalt geografiskt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom respektive stadsområde. Övriga 15 nämnder ska vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som exempelvis trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplanering samt samverkan med civilsamhället. Nämnderna ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden. Idrott och föreningsnämnden har därutöver i uppdrag att samordna implementering och arbete med Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag samt ansvaret för samordningen av samverkan med civilsamhällets organisationer som följer utifrån riktlinjen.

De fyra regionala socialnämnderna har utifrån sitt samordningsansvar skapat dels ett forum för stadenövergripande samverkan, dels fyra forum för lokal stadsområdessamverkan.

I forum för stadsområdessamverkan diskuteras de stadsområdesspecifika frågorna. I forum för stadenövergripande samverkan behandlas strategiska frågor som rör de gemensamma frågorna. De fyra socialförvaltningarna har föreslagit att en överenskommelse upprättas som bland annat ska säkerställa samverkan, möjliggöra samordnade insatser och bidra till att staden har en gemensam hållning i samverkan med andra myndigheter och externa aktörer. I samband med ny nämndorganisation inom stadsutvecklingsområdet 2023 såg förvaltningarna behov av att se över formen och innehållet för forumet. En utvärdering har därför genomförts under våren 2024 och har presenterats för ansvariga direktörer. Förvaltningarna arbetar utifrån utvärderingen fram förslag till förändringar i samverkansstrukturen.

För den stadeninterna samordningen gällande samverkan som bedrivs med civilsamhällets organisationer finns också det så kallade civilsamhälleskollegiet. Det är öppet för alla tjänstepersoner i staden som arbetar gentemot civilsamhället. Medarbetare i 14 förvaltningar deltar i arbetet. Kollegiet har fokus på gemensamt lärande och utveckling och utgår från den av kommunfullmäktige fastställda överenskommelse om samverkan mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har i uppdrag att samordna implementeringen av Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag och samverkan med civilsamhällets organisationer utifrån riktlinjen. För detta ändamål finns ett nätverk för enhetschefer samt medarbetare för de bidragsgivande förvaltningarna. Utöver detta samlas också handläggare av föreningsbidrag för att skapa samsyn i de delar av bidragsgivandet som är kopplat till riktlinjen. Nätverken har till syfte att skapa tydlighet för de externa aktörer som vill söka samarbeten och bidrag från staden.

I intervjuerna beskrivs också att de kommunala bostadsbolagen på senare år har visat ett stort intresse för samverkan med civilsamhället och andra externa aktörer utifrån Framtidskoncernens strategi för utvecklingsområden 2020-2023. Det finns dock i dagsläget begränsat med upparbetade kontaktvägar mellan förvaltningarna och bolagen som möjliggör samverkan så att staden kan ha ett gemensamt förhållningssätt i sin samverkan med externa aktörer.

Vidare framhålls i intervjuerna att samordningen i staden i vissa delar är komplicerad, både utifrån dess storlek och dess komplexitet. Samtidigt är behovet av samordning och samverkan i många frågor stort. Det är ett omfattande uppdrag att skapa samverkan med samtliga 19 berörda förvaltningarna samtidigt som det också finns behov av samverkan mellan såväl de sex socialförvaltningarna som mellan de fyra regionala socialförvaltningarna. Utvecklingsarbetet anses ta mycket tid i anspråk och har ännu inte fått sin färdiga form. De omorganisationer som berört flera av de 19 förvaltningarna har påverkat deras möjlighet att delta i samordningen då det interna arbetet på respektive förvaltning krävt tid och engagemang. Fokuset i den första fasen av omorganisationen har varit att tydliggöra ansvar och roller inom och mellan förvaltningarna. Dessutom beskriver flera förvaltningar, framför allt äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen den stora påverkan coronapandemin haft på verksamheten. Av samtliga dialoger framgår dock att arbetet för att utveckla den interna samordningen fortgår, strukturer för samordning har skapats och utvecklingen av detsamma pågår.

Stadsledningskontorets bedömning

Den nya nämndorganisationen 2021 innebar att stadens nämnder organiserades i facknämnder i stället för i stadsdelsnämnder. Omorganisationen medförde ett behov för nämnderna att göra en genomlysning av de verksamheter och uppdrag som fördes över från de tidigare stadsdelsnämnderna för att säkerställa att dessa överensstämmer med respektive nämnds ansvar enligt reglementet. Som en konsekvens av omorganisationen förändrades också samverkan med externa aktörer; samverkans utgångspunkt är numera nämndernas respektive verksamhetsansvar istället för som tidigare stadsdelsnämndernas bredare befolkningsansvar. I huvudsak är det externa aktörer som har en målgrupp som är bredare än facknämndernas olika målgruppsansvar eller har en sakfråga/målgrupp som inte träffar någon av facknämndernas verksamhetsansvar vars samverkan med staden försvårats efter stadens omorganisation. Dessa verksamheter kan beröra flera av stadens mål och möta flera av stadens prioriterade målgrupper men ändå inte vara tillräckligt specifika för att passa in i nämndernas kriterier för bidragsgivande. När nämnderna behöver prioritera utgår respektive facknämnd från sin kärnverksamhets ändamål och vad som gynnar nämndens målgrupp.

Staden har under de senaste åren genomgått två större omorganisationer, 2020/2021, samt 2022/2023 som omfattade nämnderna inom stadsutveckling. I dialogerna beskrivs hur nämnderna i den första fasen av omorganisationen har haft behov av att hitta sina ansvar, roller och samverkansformer såväl intern som externt. Förberedelsetiden för omorganisationen upplevdes av verksamheterna som relativt kort varför det initialt efter omorganiseringen fanns behov av ett mer internt fokus för att definiera och tydliggöra verksamheternas huvudprocesser och grunduppdrag. Först i ett senare skede har det funnits utrymme för att lösa ut oklara frågor och söka intern samordning. En ytterligare omständighet som påverkat nämndernas förmåga till samordning är covidpandemin. Inte minst framgår detta i intervjuerna med verksamhetsföreträdarna från äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen. Förvaltningen påverkades i mycket stor utsträckning och har först under senare tid haft möjlighet att på ett mer aktivt sätt delta i den stadengemensamma samordningen. Sammantaget bedömer stadsledningskontoret att detta påverkat stadens möjlighet att hitta ett gemensamt förhållningssätt till samverkan med de externa aktörerna.

För att stärka stadens samordning har de fyra regionala socialförvaltningarna initierat ett gemensamt utvecklingsarbete. Den ordning som skapats har under våren 2024 utvärderats för att förbättra samverkansformerna. I dialogerna framkommer en bild där det ibland kan vara svårt att få en effektiv samverkan mellan samtliga 19 ansvariga förvaltningar, både på strategisk och operativ nivå. Stadens verksamhet är omfattande och komplex vilket ger ett stort behov av samordning. Det är ett omfattande uppdrag att få till all den samverkan som krävs, där samverkan med externa aktörer är en fråga bland flera.

De fyra regionala socialförvaltningarna har också genomfört en egen kartläggning för att identifiera eventuella glapp och överlapp i stadens samverkan och bidragsgivande till externa aktörer. Stadsledningskontoret kan konstatera att förvaltningarna tar initiativ för att för att, ur ett helastaden-perspektiv, hitta tillfredställande lösningar genom IOP och andra samverkansavtal för samverkan med externa aktörer vars verksamhet hamnar i de identifierade mellanrummen. Dessutom har en översyn av riktlinjen för föreningsbidrag påbörjats och de lokala anvisningar som respektive nämnd fastställt aktualitetsprövas vid behov.

Därutöver har stadsledningskontoret i uppdrag att tillsammans med socialnämnd Centrum revidera och uppdatera överenskommelsen om samverkan med civilsamhällets organisationer.

Vissa av de utmaningar som beskrivs i dialogerna med berörda förvaltningar är inte nya, utan har funnits även innan omorganisationen 2020/2021. Det rör till exempel verksamheter utan formell organisering så som vissa Facebookupprop, soppkök eller verksamheter inom delningsekonomin. Dessa verksamheter kan vara nätverk eller grupper som organiserar sig runt en särskild fråga eller en viss målgrupp utan att bilda en formell organisation och därmed inte omfattas av stadens riktlinje för föreningsbidrag. Vad avser förbättringar för föreningar inom delningsekonomin gav kommunfullmäktige 2022-05-19 § 16 de föreningsbidragsgivande nämnderna i uppdrag att revidera anvisningarna för föreningsbidrag. Flera nämnder samverkar i uppdraget för att möjliggöra ökad samordning kring bidragsgivningen och skapa en väg in för de idéburna organisationerna inom delningsekonomin. Anvisningarna har överlämnats för politisk behandling under våren 2024.

Det kan konstateras att det finns en omfattande styrning inom området och att betydande utvecklingsarbeten pågår för att hitta nya och effektiva sätt för samverkan med externa aktörer. Nämndernas ansvar för samverkan med externa aktörer beskrivs i respektive nämnds reglemente och därutöver finns ett flertal program, planer och riktlinjer som styr innehållet i samverkan. Nämnderna har tagit initiativ till flera förbättringsarbeten för att förenkla och hålla samman stadens samverkan med de externa aktörerna. Det fortsatta utvecklingsarbetet måste omfatta såväl de utmaningar som uppstått som en följd av genomförd omorganisation som de utmaningar som funnits även innan denna.

Jonas Kinnander	Eva Hessman
Direktör Ärende och utredning	Stadsdirektör

Göteborgs Stad

Protokollsutdrag
Sammanträdesdatum: 2023-11-08

§ 779 Ärendenummer SLK-2023-00895

Yrkande från V, S och MP angående att identifiera konsekvenser av omorganisationen till facknämnder

Beslut
Enligt yrkande från V, S och MP:

Stadsledningskontoret får i uppdrag att identifiera vilka verksamheter, insatser, stöd till och samarbeten med externa aktörer som har avvecklats eller är under avveckling sedan omorganisationen från stadsdelsnämnder till facknämnder.

Tidigare behandling
Bordlagt den 25 oktober 2023, § 729.

Handlingar
Yrkande från V, S och MP den 13 oktober 2023.
Yttrande från M, D, L och KD den 3 november 2023.

Yrkanden
Jenny Broman (V) yrkar bifall till yrkande från V, S och MP den 13 oktober 2023.

Axel Josefson (M) yrkar avslag på yrkande från V, S och MP den 13 oktober 2023 med hänvisning till yttrandet från M, D, L och KD den 3 november 2023.

Propositionsordning
Ordföranden Jonas Attenius (S) ställer propositioner på bifall respektive avslag på yrkandet från V, S och MP och finner att det bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning
Godkänd voteringsproposition: "Ja för bifall och Nej för avslag på yrkandet från V, S och MP."

Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andreae (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP) och ordföranden Jonas Attenius (S) röstar Ja (7).

Axel Josefson (M), Jörgen Fogelklou (SD), Ann Catrine Fogelgren (L), Elisabet Lann (KD) och tjänstgörande ersättarna Nina Miskovsky (M) och Anneli Rhedin (M) röstar Nej (6).

Protokollsanteckning
Representanterna från M, L och KD antecknar som yttrande en skrivelse från den 3 november 2023.

Protokollsutdrag
Sammanträdesdatum: 2023-11-08

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret